

tehetséggondozás lényeges alkotóeleme, hogy olyan központok és kisebb műhelyek jöjjenek létre, amelyek a tehetséges gyerekek igényeit elégítik ki.

IRODALOM

- Joseph S. Renzulli: *The three-ring conception of giftedness: a developmental model for creative productivity*. In: *Conceptions of giftedness*. Ed. R.J.Sternberg & J.E.Davidson, 1986.
- James J. Gallagher & Richard D. Courtright: *The educational definition of giftedness and its policy implications*. In: *Conceptions of giftedness*. Ed. by R.J.Sternberg & J.E.Davidson, 1986.
- Gary A. Davis & Sylvia B. Rimm: *Education of the Gifted and Talented*, 1985
- Joanne Whitmore: *New Challenges to Common Identification Practices*. In: *The Psychology of Gifted Children*. Ed. by Joan Freeman, 1985

HERSKOVITS MÁRIA – GYARMATHY ÉVA

Egy "kalendáriumi év" magrójára

Az előző tanévben tanítója lettem egy olyan első osztálynak, amelyik a "12 évfolyamos Általános és Szakképző Iskola" tantervei szerint tanul, Tiszafüreden, a Széchenyi Iskolában. A kezdőszakaszban a művészeti nevelés egy új, komplex tantárgynak, a "Kalendárium"-nak a feladata. (A tantárgyat 1991-ben az "Iskolatársulás'12" tanítói, tanárai maguk dolgozták, fejlesztették ki.) Tapasztalatom szerint ez a foglalkozási kör nagyban segíti azt az általános törekvést, amely a gyermekek személyiségének fejlesztésére irányul.

Nagyanyáink, nagyapáink mindennapi életét, hiedelemvilágát, hétköznapi tevékenységét, ünnepeit és főleg játékaikat megismerve gyermekeink egy színes, emberközeli világot is "átélhetnek", s amely a mai fiatalság környezetére alig jellemző. A jeles napok szokásainak gyakorlása arra is jó, hogy egy kicsit jobban odafigyeljenek egymásra, társaikban észrevegyék az értéket, meglássák ügyességét, vagy azt, hogy miben szorul segítségre. Ez az empátia és tolerancia természetesen nem csak a kalendáriumi napokat jellemzi, a többi tanítási órát is "belengi", ezért óriási a "pedagógiai haszna" egy-egy ilyen projektnek.

Felmerül a kérdés a hagyományos tantárgyi rendszerhez képest, mennyivel nyújt többet a művészeti műveltségi kör projekt módszerrel, "projektnapokon", a kalendárium ürügyén való feldolgozása. Ilyenkor a gyermek önkéntes alapon vesz részt a foglalkozáson. Semmi nem "kötelező", hanem "lehet". Ki-ki megmutathatja azt, amiben ő a legügyesebb, hiszen választhat a tevékenységek közül, így nő az önbizalma.

A hagyományok felelevenítéséhez, a gyermekjátékok eljátszásához, kézműves tevékenység elvégzéséhez mi magunk – tanítópár és gyerekek együtt – alakítjuk ki a környezetet, rendezzük át a termet, megbeszéljük az eszközök, bútorok célszerű elhelyezését, jelmezeket tervezünk és készítünk stb. Ez a kreativitást éppen úgy fejleszti, amint a közösséget is építi, nem beszélve "a magamnak készíteni" ízeről.

Alkalmat ad azoknak a gyerekeknek is a sikerélmény átélésére, akik az osztály spontán játékaiban alárendelt szerepet játszottak a "vezéregyéniségek" mellett. Nincs teljesítményösszehasonlítás. Minden megoldás jó, így kudarcélmény nélkül telnek ezek a napok. Korábban, a hagyományos tanítási formánál, a produkciós szemlélet, az alkalmi rendezvények, akciók jellemezték a gyermekmunkákat. Ezek a gyermekek kisebb, tehetségesebb, előnyösebb helyzetben levő rétegét érintették. Pozitívumaik miatt ezután is szükség van ezekre, de a Kalendárium új elemekkel egészíti ki mindezt: nyitottság érvényesül, szülők, idősebb testvér bevonása, az önkéntesség nagyobb szabadságot biztosít; érvényesül a játékosság, a gyermek fő tevékenysége.

Milyen legyen a tanító, aki a "Kalendáriumot" a Parasztkalendárium alapján tanítani szeretné? Vezető, irányító és aktív közreműködő. Találja meg azt a pontot, ahol kreatív, eredetivé válik minden gyerek. Dicsérő szándékkal is gyakran értékeljen. Jellemezze az egyén maximális tisztelete. (Nem leereszkedik, hanem felnő a gyerekekhez!) A játékban, improvizációban, ismétlem nincs rossz megoldás!

Az első osztályban a következő jeles napokat dolgoztuk fel komplex projekt módszerrel: vásár, szüret, Lucázás, farsang, húsvét.

Hogy ezenközben mivel gyarapodtunk? Néhány példa a teljesség igénye nélkül:

Tárgyformálás területén:

tudunk: fonni, szőni, játékot készíteni, dudát, sípot, kóróhegedűt fabrikálni, jelmezt csinálni, mézeskalácsot, farsangi fánkot és húsvéti kalácsot sütni, tojást festeni, agyaggal bánni, nyársat faragni, öreglebbencset főzni...

(A tevékenység mindig szoros összefüggésben volt az éppen feldolgozás alatt lévő szokással, hagyománnyal.)

Dramatikus játék területén:

A tantervi vázlat által javasolt népi játékokat elevenítettük meg.

Segítette az anyanyelvi nevelést, fejlesztette a kifejezőkészséget. Gyarapította a szókinccsüket (pl.: régies kifejezések, szófordulatok). Lehetőség nyílt megannyi memoriter alkalmazására (pl. kikiáltók, mondókák, vers, egyéb szövegtanulás). Csiszolódott, rendezettebb, szebb lett mozgásuk. Sok mindent ki tudnak fejezni "testbeszéddel", mimikával.

Ének-zene terén:

Nagyon szeretünk énekelni, még a kevésbé jó hallásúaknak sincsenek gátlásai. Gazdagabb dalkincset tudunk kialakítani, mint korábban, az ének-zene tanítás során. Ez tovább bővült a szokásokhoz kapcsolódó népdalok sokaságával. a dalokhoz nemcsak ritmust "kopogtunk", hanem a tánclépéseket is megtanultuk. Magunk készítette egyszerű hangszereken eljátszottuk dalainkat (pl. tökdudán).

(Teljesen kimaradt a zenei írás-olvasás, amelyet most 2. osztályban kezdtünk el. Hozzá kell tennem, ezt nem tartom elkésettnek.)

Rajzolás, festés területén:

A gyerekek kézügyessége a gyakori és szívesen végzett kézműves tevékenységnek köszönhetően meghaladja a korosztályukét. Térben való tájékozódásukról is ez mondható. Nagyon gazdag a színviláguk is. Az eseményeket fázisszerűen, mozzanataiból felépítve is fel tudjuk dolgozni (leporelló, "rajzfilm").

Összegzés helyett annyit mondhatok, folytatjuk ahol abbahagytuk. A kalendáriumi napokat úgy várjuk, mint más gyerek a születésnapját. Ez a nap kisugárzik, s mindenki embereket gyűjt: tisztelni társunkat, s társunkban azt a másságot, amiben ő több mint a másik.

IRODALOM

Loránd Ferenc: *Egy 12 (10+2 vagy 11+1) évfolyamos általános és szakképző iskola modellvariánsainak kifejlesztése.* Iskolakultúra, 1991/3. 58-60.p.

Loránd Ferenc: *A kezdőszakasz funkciójáról.* Új Pedagógiai Szemle, 1992/7-8.

Jáki csabáné: *Aratástól cipósütésig.* Tanító, 1992/7.

BÍRÓ IMRÉNÉ

Iskola és könyvtár az ezredfordulók üszöbén

A médiatárak jövője

A maradékelvire épülő centrális elosztási rendszer kritikus helyzetbe hozta az oktatási intézményeket, különösen a hányatott sorsú iskolai könyvtárakat. Az állami iskolamonopóliumnak tökéletesen megfelelt az egytankönyvűségre épülő reproduktív, passzív-elsajátító, tanközpontú oktatás. Következésképpen elsikkadt az önálló ismeretszerzésre, tájékozódásra alapozott könyv- és könyvtárhasználat, továbbá a könyvtári eszköztárra épülő értékközvetítés és képességfejlesztés. Ilyen körülmények között az egyes iskolák eltérő mennyiségű és minőségű könyvállományát nem az adott intézmény pedagógiai igénye alakította, formálta, sokkal inkább a gyakran változó könyvbeszerzési keretek (anyagi lehetőségek függvénye), a könyvtáros szakmai ambíciója, valamint az iskolavezetés támogató vagy közömbös hozzáállása.

Napjainkban az ismeretszerzés, a kvalifikált munka, a szórakozás elképzelhetetlen könyvek, folyóiratok, audiovizuális dokumentumok és a modern elektronikán alapuló informatikai, kom-